

ИСКУСТВА
ИЗ ИРАКА

РАТ СНАЈПЕ

Уз импровизована минско-експлозивна средства, устанички снајперисти наносе највеће губитке коалиционим снагама

Током првих месеци, па чак и година окупације Ирака, коалиционе снаге често су биле изложене ватреном дејству устаника из дугих цеви различитих калибара. Заједничка одлика свих тих напада била је углавном слаба прецизност стрелца. Показало се да није довољно само усмерити цев према непријатељу, повући обарач и *иншалах* (ако то Алах жели), метак ће погодити циљ. За обуку доброг стрелца, а поготово снајперисте, потребан је квалитетан и дуготрајан тренажни период.

Данас ирачка герила показује све већи степен софистицираности у својим активностима, те је тако и снајперистима посвећено много више пажње.

■ ТАКТИКА СТРЕЛАЦА

Западно поимање снајперисте подразумева врло квалитетног стрелца са врхунски прецизном пушком, камуфлираног до те мере да је невидљив оку, па и двогледу противника, који уз то често дејствује са одстојања која су већа од 1.000 метара.

Међутим, ирачки снајперисти немају адекватну опрему нити обученост, тако да су одлучили да *смање* одстојање од непријатеља. То не само да им осигурава погодак, већ пружа и могућност да нађу слабу тачку на панциру противника. Пошто делују махом у урбаној средини, где им је неопходна велика покретљивост, преуредили су возила тако да је стрелац сакривен у пртљажнику, одакле може несметано да дејствује.

На задњој страни возила, често баш на самом фару, направе се два отвора, горњи за оптички нишан, а доњи за цев пушке, док се пртљажник обложи душецима и јастуцима како би се пригушио одјек пуцња. То није нова тактика, јер је још ИРА користила преуређену *мазду* за нападе на британске војнике у Северној Ирској, као и *вашиingtonски снајпериста* Џон Алан Мухамед, који је током 2002. године терорисао главни град Америке.

Возач тада уједно има и улогу осматрача, који бира циљеве и паркира возило тако да снајпериста може уочити мету. После испалењеног хица, аутомобил се укључује у саобраћај и нестаје у реци возила пре него што коалициони војници схвате шта се догодило. Понекад снајперски тим може имати три члана, и тада се први креће на мопеду, што му даје највећу покретљивост, осматра и бира циљеве. У ређим случајевима, трећи члан зауставља америчку патролу и, глумећи симпатизера коалиције, упозорава их на постављено минско-експлозивно средство (које је поставио тим снајпериста), те саветује кретање споредним улицама, усмеравајући патролу ка снајперској заседи. Амерички војници су, након откривања првог преуређеног аутомобила, у врло кратком временском интервалу пронашли још четрдесетак сличних возила.

Ватра се отвара са одстојања која су често мања од 50 метара. Тада се најчешће нишани у главу, јер метак пробија шлем од кевлара, или у надлактицу са бочне стране, како би

РИСТА

цима. Затим су то митраљесци на *хамерима*, а потом војни свештеници, за чије убиство је расписана награда од 10.000 долара. Болничари су следећа мета, после њих преводиоци и везисти, а тек на крају, што је занимљиво, командни кадар.

Мада велику већину снајпериста чине Ирачани, међу њима су идентификовани и странци, од којих се најчешће помињу Чечени, због свог борбеног искуства. Неки од странаца су врло квалитетни стрелци, као што показује дуел који се одиграо 14. децембра 2005. у Салман Паку, када је устанички снајпериста са одстојања од 852 метра хицем из румунске снајперке ПСЛ калибра 7,62x54 мм уз немачки оптички нишан, за само 15 сантиметара промашио главу Диларда Џонсона, америчког снајперисте. Џонсон га је погодио својим другим хицем из снајперке ДМР у калибру .308 Winchester, а његов осматрач је неутралисао противничког снајперском пушком Barrett калибра 12,7 мм. Убијени снајпериста није био Ирачанин, већ Сиријац, и сматра се да је до своје погибије усмртио више од 20 коалиционих војника.

■ ОРУЖЈЕ УСТАНИКА

Ирачки устаници углавном користе оружје заостало из арсенала војске Садама Хусеина. То су совјетска снајперска пушка СВД Драгунов, румунска ПСЛ, те ирачке *ал кадесија*, у калибру 7,62x54 мм, те *табук* у калибру 7,62x39 мм. Према западним схватањима, ово нису праве снајперске пушке, већ пушке за прецизног стрелца којима се дејствује до одстојања од 600 м. Занимљиво је да СВД, ПСЛ и *ал кадесија*, иако врло сличне и у истом калибру, немају међусобно изменљиве оквири. Оптички нишани су најчешће румунски ИОР, југословенски ЗРАК и кинески ПСО-1 са четвороструким увећањем. Муниција 7,62x54 мм је снајперски метак 7Н1 или пробојно-запаливи 7Б-3 (Б-32), с тим да се први користи када је важнија прецизност, а потоњи због пробојне моћи, што је од посебног значаја с обзиром на панцире војника коалиције. Тврди се да зрно метка Б-32 пробија челичну плочу дебљине 10 мм на одстојању до 200 метара у 80 одсто случајева.

Осим наведених, користе се заплењене америчке снајперске пушке и ловачки карабини са оптиком. Тако је један снајпериста карабином *ремington* 700 у калибру .308 Winchester, са надвожњака гађао

ПУШКА ТАБУК

Снајперска пушка *табук* је, према западним мерилима, намењена прецизном стрелцу, који делује на одстојањима од 200 до 400 метара, која су предалека за АК-47, а мања од оних за које су обучени снајперисти. Развијена је уз помоћ наменске индустрије СФРЈ и заснована је на пушкомитраљезу РПК-47, од ког је преузето лежиште затварача. Дејствује само јединачном ватром, како би се избегло прегревање цеви које знатно скраћује рок употребе. На цев се могу по потреби монтирати скривач пламена или разбијач пуцња. Уз цев дужине 520 мм, ова пушка чак и са стандардном муницијом 7,62x39 мм има потпуно задовољавајућу прецизност на одстојању до 400 м, што и јесте њена основна намена. Користи стандардне оквири за АК-47. Мада се у западним медијима често погрешно назива *тобок*, *тобук* или чак *тобрук*, име је добила по месту значајне битке у време пророка Мухамеда.

ОБУКА ТАЛИБАНА

Охрабрени резултатима устаника у Ираку, авганистански талибани су такође основали школу за снајперисте на југу земље, где су им инструктори домаћи стрелци или експерти из других арапских земаља. До сада су талибани, према британским изворима, исказали врло слабо стрелачко умеће, а Американци процењују да је шанса да погоде metu величине војника само пет одсто.

возаче америчких војних возила у пролазу. С обзиром на кретање возила и потребно претицање при нишањењу, очигледно је у питању био квалитетан стрелац, јер је за само неколико дана убио 10 возача, с тим да је у једном дану забележио четири поготка у главу. Недуго након тога је убијен.

Однедавно устаници располажу врло квалитетном и моћном снајперском пушком Steyr HS50 у калибру 12,7 мм. Произвођач Штајер-Манлихер је ово оружје први пут приказао на сајму наоружања Shot Show у Лас Вегасу 2004. године. Реч је о једнометки са обртночепним затварачем, дужине 1.370 мм, с тим да је дужина цеви 833 мм, масе 12,4 кг са интегралним склопивим ножицама, без механичких нишана, са Пикатини шином за оптички нишан. Сила окидања обарача подешена је на 1,8 килограма.

Иранска полиција је, 2005. године, купила 800 таквих пушак за борбу против кријумчара дроге. Њихова цена је око 19.500 долара по комаду. Укупна вредност уговора износила је близу осам милиона британских фунти. Влада Аустрије, земље која није чланица НАТО, одобрила је продају и поред протеста британске владе. Према америчким изворима, непuna два месеца после обављене испоруке, један амерички официр у Ираку погођен је и убијен танетом калибра 12,7 мм за које се сматра да је испалено из ове пушке, чији пробојно-запаливи метак, који производи Иран, са лакоћом пробија сваки панцир, па и оклопљени *хамер*, до одстојања од око 1.600 метара. Током неколико месеци, а посебно у фебруару 2007. године, америчке снаге у Багдаду заплениле су скоро стотину снајперки ХС50, а сматра се да је до сада око 170 америчких и британских војника убијено из овог оружја. Ирански председник Ахмадинејад демантовао је да Иран снабдева устанике оружјем, али америчке војне власти тврде како је провером серијских бројева установљено да је реч о пушкарма које су испоручене Ирану.

■ ЦУБА СЕ ВРАТИО

Током претходних година у више наврата помињан је Цуба, *багдадски снајпериста*, који је, како се тада тврдило, убио неколико десетина америчких војника из пушке *табук*, користећи увек само један метак, у складу са мотом западних снајпериста *one shot-one kill* (један хитац-један погодак). До сада није дефинитивно утврђено да ли је заиста реч о једној особи или је у питању више стрелаца, али је, по америчким изворима, Цуба можда ухваћен 2. јуна 2005, када је са око 75 метара погодио америчког војника који је преживео захваљујући панциру, а ирачки војници су при претресу аутомобила открили стрелца. Са друге стране, према званичном саопштењу Министарства унутрашњих послова Ирака, 29. новембра 2006. ухапшен је Али Назар Ал-

Џубури, познат као багдадски снајпериста. Џубури може асоцирати на надимак Џуба. Међутим, крајем Рамазана, у сунитским деловима западног Багдада становништву се у виду поклона делио компакт диск са називом *Џуба се вратио*, титлован на енглеском језику. На њему командант тзв. *Багдадске дивизије снајпериста* тврди да Џуба није убијен, говори о њему као хероју, а потом се виде групе стрелаца који вежбају гађање из пушака М16 са оптичким нишаном и на крају снимци 28 засебних напада снајпериста уз различите коментаре. На једном од њих, стрелац каже: „У овој пушци имам девет метака и то је поклон за Џорџа Буша. Ја ћу убити деветоро људи“, а потом остварује своје обећање.

На другом снимку се види и чује како снајпериста нишани у митраљесца на *хамеру*, док га осматрач упозорава да у близини има доста цивила. „Само тренутак“, каже снајпериста, потом се чује пуцањ и види митраљезац који пада унапред, док стрелац додаје „Аллаху екбер“. На ЦД-у се посебно говори о психолошко-пропагандном значају снимања америчких војника који падају погођени хицем снајперисте и наводи да то има далеко већи утицај на непријатеља него било која друга врста оружја.

Такође се наглашава да су устаници, као приручник, током обуке користили књигу *Врхунски снајпериста (The ultimate sniper)*, чији је аутор пуковник маринац у пензији Џон Плестер. Ова позната књига је први пут објављена 1993. године, и поједини извори је називају „снајперском Библијом“. Поново је објављена 2006, употпуњена искуствима из Авганистана и Ирака. Устаници су заиста пронашли врло квалитетан уџбеник.

■ ПРОТИВСНАЈПЕРИСТИ

Током фебруара 2007, само у Багдаду забележено је 36 напада снајпериста на америчке војнике, од којих је најмање осам имало фаталан исход. Ово је навело коалициону команду да своје снајперисте употроби у улози противснајпериста. Теоретски гледано, то је најефикаснији начин деловања не само против устаничких стрелаца, већ се тако може осујетити постављање импровизованих минско-експлозивних направа (*IED, Improvised explosive devices*), али и спречити нападе на колоне возила. Међутим, за разлику од 2003, када је један снајпериста имао 32 поготка за 12 дана, сада се понекад догоди да вод снајпериста током целог турнуса, који у Ираку траје седам месеци, забележи само неколико погодака. Разлога има више, а један од њих је да су преживели устаници постали неупоредиво искуснији. Будући да углавном дејствују у близини места становања, они знају локације на којима Американци постављају снајперска гнезда, а уз то су развили и мрежу осматрача, чији су чланови чак и чобани, или деца која их обавештавају о кретању снајпериста.

Према статистичким подацима, до сада су минско-експлозивна средства узрок смрти 998 америчких војника, односно 35 одсто погинулих. Није установљен тачан број погинулих услед дејства снајпериста, али се наводи да су 272 војника „погинула услед погодака из непријатељског стрелачког наоружања“, а још 425 „као последица недефинисане непријатељске ватре“.

Како се један наредник сликовито изразио: „Они већ знају куда идемо, пре него што тамо стигнемо“. По наређењу претпостављених, снајперисти морају носити шлем и панцир, што их додатно омета и успорава, поготово ако се има на уму да током 10-недељног снајперског курса у САД они никад не носе ту врсту опреме. Пошто су амерички снајперисти имали обичај да неутралишу сваку потенцијалну претњу, дешавало се да настрадају невини цивили који су у близини америчких позиција користили мобилне телефоне, јер се њима понекад активирају *IED*. Такође су убијани Ирачани који су ходали поред пута носећи лопате и ашове, којима се могу укопати *IED*, иако је често била реч о обичним ратарима или грађевинским радницима који су ишли на посао.

Новинар британског *Индепендента* је застало на празном путу северно од Багдада и изашао из аутомобила да обави разговор сателитским телефоном, али је хицем упозорења отеран са тог места, јер се учинио сумњив снајперисти на положају америчке јединице удаљене неких 800 метара. Из наведених разлога, команда је снајперистима наредила да се ватра може отворити само „по особама које показују јасне непријатељске намере или се ангажују у непријатељској делатности“.

Задатак снајперисте носи и одређене ризике, јер они дејствују у малим одељењима од два до шест војника, те лако могу бити изложени нападу устаника. Тако су у јутарњим сатима 21. јуна 2004. убијена четворица моринаца који су на крову двоспратне куће у изградњи, само 800 метара од базе своје јединице, осматрали и штитили главну саобраћајницу кроз Рамаду, тзв. *Route Michigan*. Они су заменили претходно одељење око један сат ујутро, и по наређењу су се јављали бази на сваких 30 минута све до 7,30. Након тога су заћутали, али је у таквим случајевима уобичајен поступак да се одељење остави период од два часа за успостављање везе. Ако у томе не успе, одељење треба да се врати у базу, или се ка осматрачници упућује одељење за брзо реаговање (*QRF, Quick Reaction Force*). Међутим, у овом случају је тек око 11,30 патроли, која се већ налазила у том делу града, наређено да обиђе осматрачки положај. На крову зграде затекли су тела убијених моринаца, од којих су тројица усмрћена хицем у главу, а четврти са више погодака у тело, а једном је пререзан врат. Маринци нису испалили нити један хитац. Истрага је утврдила

да је, по изласку сунца, одељење којим је командовао каплар Паркер, једини обучени снајпериста, прешло у стање 50 одсто приправности, што значи да су двојица моринаца спавала, а двојица осматрала. Четворица Ирачана су се, вероватно одевени као грађевински радници, повила на кров зграде и на још неутврђени начин, фактички без пруженог отпора, убила маринце. Узели су две снајперске пушке, четири М16, 24 оквира за М16 и осам ручних бомби, а уз то и ИЦ нишан и кодирани радио *PRC-119F*, те панцире и чизме. Мада појединци сматрају да каплар Паркер као командир одељења сноси највећи део кривице, његова удовица је изјавила да јој се он месец дана пре погибије пожалио на чињеницу да их претпостављени шаљу увек на исто место, истим путем, у исто доба дана, тако да неће бити чудо ако неко погине. Годину дана касније уништено је и шесточлано одељење маринских снајпериста у Хадити.

Амерички извори наводе да устаници у Ираку с временом показују све већи напредак у руковођењу, командовању и извођењу својих операција, што свакодневицу коалиционих снага чини тежом и неизвеснијом. ■

Др Александар МУТАВЉИЋ